

Megadja Gábor

KLERIKÁLIS HELYETT VULGÁRIS REAKCIÓ: A SOUTH PARK

A liberálisok nem szoktak fölháborodni azon, ha a popkultúra alkotásainak politikai üzenetei közel állnak ideológiájukhoz. Ellenkező esetben viszont még azt sem ismerik el, hogy a popkultúrának lenne bármiféle kultúrpolitikai üzenete. A hollywoodi filmipar termékeinek kilencvenkilenc százaléka nyugodtan mondható liberálisnak. Amennyiben az alkotás a bírálat jegyében fogant, általában a hagyományos intézményeket támadja, a családot, a „tahó” kisvárosi közösségeket és a heteroszexuális fehér férfiakat. Vannak azonban olyan darabok is,¹ amelyek épp Hollywood kulturális-politikai nézeteit, illetve a politikai korrektséget veszik célba: ilyen a *South Park* című rajzfilmsorozat is.

Azt nem mondhatjuk persze, hogy a *South Park* politikai-kulturális szemlélete (ha egyáltalán létezik ilyen) „dogmatikailag” konzervatív – mindenesetre nem egy ortodox vagy „tradicionalista” alkotásról beszélünk. Sok konzervatív az Egyesült Államokban (főként azok, akik a „paleo-” irányzathoz sorolják magukat) nem csupán ezért, hanem azért is támadta a rajzfilmsorozatot, mert az vulgáris, trágár, mocskos. Azt állítom, hogy akik ilyen, dogmatikus módon próbálják megérteni, elvétik az alkotás mondanivalóját. A *South Park* kulturális üzenete, még ha nem is „konzervatív” a szó – megtévesztő – ideologikus értelmében, mindenképpen *antiliberalis*; ha az amerikai és nyugati mainstream liberális kultúrát értjük liberalizmus alatt.²

A *South Park* természetesen nem ideológiai természetű. Szerzői magukat a legtöbb esetben „középre” pozicionálják, akik minden szélsőséget elvetnek.³ Ez a közép azonban nem azonos a világnézeti semlegességgel nevezett valamivel, amit a közép fogalma alatt a liberálisok szeretnének érteni. Ahogy Matt Stone egy internetes fórumon megfogalmazta: „I hate conservatives, but I really fucking hate liberals”.⁴ Ennek

¹ A *Simpson család* című rajzfilmsorozatnak is létezik olyan értelmezése, amely szerint az alapvetően a hagyományos családot veszi védelmébe. Lásd erről Paul Cantor *Közösség, hagyomány, fánk: a Simpson család* című tanulmányát (Kommentár 2007/6., 9–14).

² Márpedig azt értjük. Brian C. Anderson ezért nevezte el e jelenség képviselőit „South Park Conservatives”-nak, lásd Brian C. ANDERSON: *South Park Conservatives. The Revolt Against Liberal Media Bias*, Regnery Publishing, 2005; Uő.: *We’re Not Losing the Culture Wars Anymore*, City Journal 2003 őszi (www.cityjournal.org/html/13_4_were_not_losing.html).

³ Ha nagyon muszáj, vállalják a „libertárius” jelzöt, lásd a szerzőkkel készült interjút: *South Park Libertarians*, Reason Magazine 2006. december (<http://reason.com/archives/2006/12/05/south-park-libertarians>). Mindemellett azonban az ún. „objektivisták” szent könyvét, Ayn Rand *Atlas Shrugged*-jét is éri találat, amikor Barbrady őrmester olvasni tanul, és Rand művének végigolvasása után – azt borzalmasnak ítélve – dönt úgy, hogy felhagy vele.

⁴ Brian C. ANDERSON: *I hate conservatives, but I really ... hate liberals* [Utálok a konzervatívokat, de ... utálok a liberálisokat], http://www.manhattan-institute.org/html/_rp-hate-conservatives.htm. A liberálisok elég

nemcsak az az oka, hogy a szerzők szerint a liberális humor már mindenütt ott van, és a legnagyobb nevei elfoglalják a tévéfelületet, hanem az a mentalitás is, melyet Stone és Parker bírálni akarnak a sorozattal. Egy 2004-es interjújában Parker így fogalmazott:

People in the entertainment industry are by and large (tramp)-chasing drug-addicted [...], but they still believe they're better than the guy in Wyoming who really loves his wife and takes care of his kids and is a good, outstanding, wholesome person. Hollywood views regular people as children, and they think they're the smart ones who need to tell the idiots out there how to be.⁵

Ezt a látószöveget ismerhetjük a hazai felvilágosultak magyar ugart lenéző attitűdjéből; és ugyanez az attitűd az, amit az alkotók kifiguráznak. Így ha szó szerint nem is lehet a *South Park*ot „republikánusnak” vagy „konzervatívnak” nevezni, célpontja mindenképpen a gögös, aufklérista, fennhéjázó liberalizmus és annak dogmái. Anélkül, hogy a sorozat minden egyes epizódját bemutatnám – ez lehetetlen volna –, néhány példán keresztül érdemes e szemléletet vázolni.

A *Cartman Joins Nambla* című részben (4. évad, 6. epizód) Eric Cartman ahhoz a szervezethez csatlakozik, amely a kiskorú fiúkkal való szexuális kapcsolatok legalizálásáért küzd. Cartman szerint ugyanis barátai túl gyerekesek, ezért ő érettebbekkel kíván barátkozni. Az epizód végére derül ki, mire is megy ki a játék; a végén a letartóztatott Nambla-vezér tanulságként elmondja, hogy Amerika a szabadság földje, és ők nem tehetnek arról, hogy a fiatal fiúkhöz vonzódnak. Válaszul a gyerekek – természetesen a szokásos vulgáris stílusban – küldik el melegebb éghajlatra, és hangsúlyozzák azt az evidenciát, hogy ez talán mégsem helyes („bakker! Gyerekekkel szexuáltok!”). A 7. évad 13. epizódjában (*Butt Out*) a dohányzásellenes kereszties hadjáratot támadják, és az egyik legnagyobb dohányzásellenes lobbistát, Rob Reinert bírálják.⁶ A rész végén a szokásos tanulságot Kyle fogalmazza meg, aki szerint Reiner gyűlöli a dohányzást. Ezért minden erejét arra használja, hogy mások is vele együtt utálják (beleértve a „passzív dohányzás” károságának hangoztatását, melynek bizonyítékait a részben hamisítják); ezt pedig Kyle szerint fasizmusnak hívják.

A sorozat többszörösen veszi célba az abortuszt is. Az egyik korai epizódban Cartman édesanyja bemegy egy abortuszklínikára, mert nem bír a fiával, és megkérdi,

egyértelmű kritikáját adja a szerzőpáros *Team America* című bábfilmje is. A liberális színészeket tömörítő szervezet neve Film Actors Guild – azaz FAG.

⁵ Nyersfordításban: „A szórakoztatóiparban dolgozók nagy része szoknyapeccér drogfüggő [...], ám még mindig úgy gondolják, jobbak, mint az a wyomingi fickó, aki nagyon szereti a feleségét, gondoskodik a gyerekeiről, és egy jó, kiváló, egészséges ember. Hollywood úgy tekint az egyszerű emberekre, mint a gyerekekre, és hogy ők az okosak, akiknek meg kell mondani a többieknek, hogyan éljenek.”

⁶ A dohányzás tiltása sokak szerint „konzervatív” aktus. Az Egyesült Államokban mindenesetre a konzervatívok tiltakoznak leginkább az ilyen törvénykezések ellen, a dohányzás tiltásának vágya pedig a puritán, nem pedig a konzervatív gondolkodásból származik (gondoljunk csak a füstölgő Chestertonra vagy Churchillre!).

elvetetheti-e a gyerekét. Mikor megkérdezik tőle, „mennyi idős a magzat?”, Cartman édesanyja azt válaszolja: „nyolc”. A nővér értetlenkedve mondja, hogy ennyi idősen már nem vetetheti el, mire Cartman anyja felháborodik, hogy ez mégiscsak az „ő döntése”. Egy másik részben a tanár, Mr. Garrison, miután nővé operáltatta magát (amit majd később visszacsinál, és végigjárja a teljes szexuális skálát: heteroszexuálisból homoszexuális lesz, majd nő, végül megint férfi), patáliát csap, amiért nem lehet abortusza.

Az egyik legnyíltabban antiliberális epizód a 6. évad 14. része (*The Death Camp of Tolerance*). A szülők felháborodnak azon, hogy gyerekeik nem tolerálják tanáruk homoszexuális gyakorlatát, aki egyre durvább jeleneteket mutat be az osztályban annak érdekében, hogy kirúgják, és ezért busás kártérítést kapjon. Ezért először a toleranciamúzeumba vezeti őket, ahol leszámolnának minden előítélettel és sztereotípiával. A bemutatás végén a vezető summázza a múzeum üzenetét, miszerint „mindenkit el kell fogadni olyannak, amilyen”, majd a többiekkel kórusban otromba stílusban utasít ki egy dohányzó férfit a kertből. Mivel a gyerekek továbbra sem kívánják elfogadni az egyre obszcénabb, Mr. Garrison és Mr. Furkó által produkált órai bemutatókat, a szülők végül toleranciatáborba küldik a fiúkat. A táborban zajló események fekete-fehérek, a gyerekeket kényszermunkára fogják (például a „kulturális sokszínűségről” kell festeniük), a tábor őrének pedig német akcentusa van, így az utalás egyértelmű.⁷ Végül maga Mr. Garrison kel ki magából amiatt, hogy semmivel sem hozza ki a sodrából a „toleranciára” kondicionált South Park-i lakosokat. Egyben elmondja, hogy a tolerancia elfogadást jelent, de nem egyetértést – attól, mert elfogadunk valamit, az még bosszanthat minket.

A sorozat nem kíméli a hatvanas évek ellenkultúráját, a zöld mozgalmakat és egyéb posztmodern képződményeket sem. A *Die, Hippie, Die!* című részben (9. évad, 2. epizód) Cartman menti meg a hippifesztivál armageddonjától a várost egy haladó fűrőpajzzsal és egy Slayer CD-vel. A *Rainforest Shmainforest*-ben (3. évad, 1. epizód), miután a szereplők eltévednek az esőerdőben, a „vissza-a-természetbe” liberális túravezető is leszámol az idealizmusával, és együtt örvendeznek, amikor egy építkezés miatt pusztítják az esőerdőt.⁸ A *Smug Alert* (10. évad, 2. rész) című epizódban Broflovskiék San Fransiscóba költöznek, mert a South Park-iak nem elég haladók, felvilágosultak. Nem hajlandóak tömegesen hibridautókat vásárolni; a „hippik Mekkájában”⁹ a családtagok majdnem

⁷ Egy pillanatra érdemes eltűnődni azon, hogy egy efféle analógia itthon milyen fogadtatásra talál.

⁸ Ennek öröme át is költik a rész végére előadandó dalukat: „There’s a place called the rain forest that truly sucks ass. / Let’s knock it all down and get rid of it fast. / You say »save the rain forest« but what do you know? / You’ve never been to the rainforest before. / Getting Gay with Kids is here / To tell you things you might not like to hear. / You only fight these causes cause caring sells. / All you activists can go fuck yourselves.” (Nyerfordításban: „Van egy hely, az esőerdő, ami komoly sz...s, / Dózeroljuk le az egészet és szabaduljunk meg tőle. / Azt mondod, »mentsük meg az esőerdőt«, de mit tudsz te? / Nem is voltál soha az esőerdőben. / A Légy vidám a gyerekekkel itt van, / Hogy elmondjon dolgokat, amikről nem szeretnél hallani. / Csak azért harcolsz ezekért az ügyekért, mert a törődés kifizetődő, / Az összes aktivista meg...ja magát.”)

⁹ Cartman ugyanis csak védőöltözetben hajlandó bemenni San Fransiscóba. Ahogy Buttersnek fogalmaz: „ez a hardcore-liberálisok, a leszb-aktivisták és a nehezen irtható hippik Mekkája”.

belepusztulnak saját progresszív önelégültségükbe (mivel óriási „sznobfelhő” keletkezik), és onnan Eric Cartman menti ki őket. A *South Park* ugyan közel sem nevezhető valóságos sorozatnak, de a készítőik pellengérré állították az Új Ateizmus legkiemelkedőbb képviselőjét, Richard Dawkins *Go, God, Go!* című kétrészes történetükben, amelyben az állandóan háborúzó ateista disztópiát festették meg. Parodizálták a *Da Vinci-kódot* is a *Fantastic Easter Special* című részben. A *ManBearPig* (10. évad, 6. epizód) című részben Al Gore globálisfelmelegedés-hisztériáját figurázzák ki. A volt amerikai alelnök ugyanis a „medvedisznöembertől” félti a kisváros és a föld lakóit, és ő maga öltözik be annak, hogy higgyenek neki. (Egy ideig megértőek is vele, hiszen „az alelnöknek láthatóan egy barátja sincs”.). A *Margaritaville* (13. évad, 3. epizód) a különféle gazdasági fundamentalizmusokból és a gazdaságot „önálló létezőnek” tekintőkből csinál viccet – biblikus képalkotással.

A *South Park* az arrogáns liberalizmust és az önjelölt világmegváltást helyezte célkeresztjébe: ennek jó példája, amikor Garrison kiosztja Rosie O'Donnellt, amiért az lejön a „tahókhoz” felvilágosítani őket demokráciából és civilizációból. Ezzel szemben a sorozat valami hagyományos egyszerűséget preferál: a 4. évad 16. részében (*The Wacky Molestation Adventure*) Cartman kitalálja, hogy az önkényeskedő szülőket azzal lehet eltávolítani, ha „molesztálásával” vádolják meg őket. Az alapjogi-liberális szemléletnek köszönhetően a szülőket el is viszik a városból. Ezek után egy barbár antiutópiát látunk *South Park*-ban, a civilizáció megszűnik, a gyerekek két táborra szakadnak, és két különböző bálványt kezdenek el imádni. Az epizód végére, amikor visszajönnek a szülők, kiderül, hogy csupán pár napja mentek el. Így a gyerekek kénytelenek beismerni, hogy a „zsarnokoskodó” szülők szabályainak „mégiscsak volt valami értelmük”.

A leginkább abszurd humorral operáló amerikai sorozat hamar kulturális-politikai alkotás lett. A fent felsorolt példákon túl foglalkozott a szólásszabadság kontra biztonság témájával, az iskolai szexuális oktatással, a gyűlöletbeszéd-törvényekkel és így tovább. A *South Park* és alkotói számára persze „semmi sem szent”, ám e szentségek nagy része a kortárs amerikai liberalizmusé: Parker és Stone a tabudöntögetők tabuit döntögetik. Az indíttatást Trey Parker fogalmazta meg a *Reason Magazine*-nak adott interjújában: fiatal korukban leginkább punkok akartak lenni. Coloradóban ez azt jelentette, hogy szidják Reagan, Busht, és mindenkit fegyvertartó vidéki bunkónak tartanak. Ám az egyetemen ez megváltozott, hiszen ott mindenki ezt csinálta, és mindenki egyetértett velük. Ezért Parkerék Los Angelesben nagyszabású liberális partikon inkább George W. Busht dicsérték, amivel kivívták a résztvevők felháborodását és ellenszenvét. Matt Stone ugyanebben az interjújában így fogalmazta meg individualista politikai filozófiáját:

I had Birkenstocks in high school. I was that guy. And I was sure that those people on the other side of the political spectrum were trying to control my life. And then I went to Boulder and got rid of my Birkenstocks immediately, because everyone else had them and I realized that these people over here want to control my life too.

I guess that defines my political philosophy. If anybody's telling me what I should do, then you've got to really convince me that it's worth doing.¹⁰

A *South Park* sikere példa arra, hogy a modern média nemcsak a hivatalos ideológia terjesztésére használható, hanem annak támadására is. Persze a sorozatot sok konzervatív idegenkedéssel fogadja, hiszen az nem kifinomult dráma vagy akkurátusan megfogalmazott traktátus. A kérdés azonban az: nem sikeresebb-e egy ilyen darabot gyártani és ezzel ekézni a liberális kultúrát és politikát, semmint civilizációnk elkerülhetetlen halála fölött lamentálni üveges tekintettel?

A Szugló és a Róna utca sarkán (1928)

¹⁰ Nyersfordításban: „Szandálom volt középiskolában. Olyan fickó voltam. És biztos voltam benne, hogy a figurák a politikai paletta túloldalán irányítani akarják az életemet. Aztán Boulderbe mentem, és azonnal megszabadultam a szandálomtól, mert mindenki másnak is volt, és rájöttem, hogy ezek az emberek ugyancsak irányítani akarják az életemet. Azt hiszem, ez határozza meg politikai filozófiámat. Ha bárki is meg akarja nekem mondani, mit tegyek, valóban meg kell győznie arról, hogy megéri úgy tenni.”